

به نام خداوند جان و خرد

آزمون علوم و فنون ادبی هماهنگ پایه دهم دبیرستان جمهوری اسلامی منطقه ۱۹ شهر تهران در سال تحصیلی ۹۷-۹۸

تنظیم از مریم افشار طهرانی دبیر ادبیات و زبان فارسی منطقه نوزده شهر تهران

نام و نام خانوادگی :	شماره کلاس :	نام دبیر :
۱	درست یا نادرست بودن هر یک از موارد زیر را تعیین نمایید: الف) نگاهی کلی به متن از آغاز تا انجام برای کشف لحن و آهنگ ضروری نیست. ب) هنگامی که از متن ، سخن می گوئیم ، خواست ما فقط نوشته های روی کاغذ و کتاب است. پ) در سطح موسیقایی از قلمرو ادبی متن را از دید وزن، قافیه ، ردیف و آرایه های بدیع لفظی بررسی می نماییم. ت) در قلمرو فکری ، متن از نظر ویژگی های فکری ، روحیات ، اعتقادات و دیگر جنبه های فکری، بررسی می شود. ث) « سطح واژگانی» و « سطح دستوری یا نحوی» مربوط به قلمرو ادبی است. ج) بررسی متن از دید مسائل علم بیان شامل : تشبیه ، استعاره ، مجاز ، کنایه و مراعات نظیر است.	۱/۵
۲	موارد درست درون کمانک را تعیین نمایید: الف) بررسی کاربردهای تاریخی دستور مربوط به قلمرو (ادبی / زبانی) است. ب) پی بردن به تعلیمی یا اندرزی بودن متن به قلمرو (فکری / نتیجه گیری) برمی گردد. پ) پس از خوانش شعر ، تعیین قالب شعری مربوط به (قلمرو زبانی / ادبی) است. ت) شاعر برای انتقال عاطفه خود به دیگران از (زبان / تفکر) بهره می گیرد. ث) وزن در شعر جنبه تزئینی ندارد و جزء (ساختگی / طبیعت) شعر است. ج) توجه به فضای عاطفی و آهنگ متن ، سبب کشف (لحن / قافیه) می شود.	۱/۵
۳	برای شعر زیر سه مورد از نکات زبانی را استخراج نمایید : « چو صیاد آمد او را مرده پنداشت به دل می گفت : با دل نیست بازی نمی یارست روبه را کم انگاشت کنون باید به کارم حيله سازی»	۱/۵
۴	شعر زیر را از نظر قلمرو ادبی بررسی نمایید. (سه مورد) « صبر بر جور فلک کن تا بر آبی روسفید قطره آبی که دارد در نظر گوهر شدن دانه چون در آسیا افتد تحمل بایدش از کنار ابر ، تا دریا تنزل بایدش »	۱/۵
۵	در عبارت زیر با توجه به قلمرو ادبی « تضاد و دو مورد تشبیه » را شناسایی نموده ، سپس نوع حکایت را تعیین نمایید. « باری ، به نصیحتش گفتم : ای فرزند ، دخل آب روان است و عیش ، آسیاب گردان ؛ یعنی خرج فراوان کردن ، مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد. »	۱
۶	ویژگی مشترک دو بیت زیر از نظر قلمروی ادبی ، چیست ؟ الف) هر که دل پیش دلبری دارد ب) چون نام دل شنید از دور ، روباه ریش در دست دیگری دارد جهان بر چشم او شد تیره ، آن گاه	۰/۵
ادامه پرسش ها در صفحه دوم		

۱/۵	<p>متن زیر را بخوانید و بنویسید شناسایی هر یک از موارد زیر مربوط به کدام قلمرو است؟</p> <p>« من دنیا را بدان چاهی پرآفت ، مانند کردم و موشان سپید و سیاه و مداومت ایشان بر بریدن شاخ‌ها بر شب و روز ، و آن چهار مار را به طبایع که عمادِ خلقت آدمی است و چشیدن شهد و شیرینی را مانند کردم به لذات این جهانی که فایده آن ، اندک و رنج آن ، بسیار است.»</p> <p>الف (تشبیه دنیا به چاه پرآفت</p> <p>ب) جمع کلمه « موش » با نشانه « ان »</p> <p>پ) به‌کارگیری « شهد » در معنی « عسل »</p> <p>ت (کاربرد کهن واژه « شاخ »</p> <p>ث (شبکه معنایی میان « شهد » و « شیرینی »</p> <p>ج) خواندن آخر حکایت درمی‌یابیم که نویسنده نسبت به خوشی‌های زودگذر ، نگرش منفی دارد.</p>	۷																										
۱	<p>با توجه به شعر زیر ، به پرسش‌های داده‌شده پاسخ مناسب دهید.</p> <p>« سود و زیان و مایه چو خواهد شدن ز دست از بهر این معامله غمگین مباش و شاد »</p> <p>الف (محتوای آن را با توجه به قلمرو فکری ، بررسی نمایید.</p> <p>ب (با توجه به قلمرو ادبی « تضادها » را بیابید و بنویسید.</p>	۸																										
۳	<p>حکایت زیر را بخوانید و جدول زیر را کامل نمایید.</p> <p>« روزی شخصی پیش بهلول ، بی‌ادبی نمود . بهلول او را ملامت کرد که چرا شرط ادب به جا نیاوردی؟ او گفت : چه کنم ؟ آب و گل مرا چنین سرشته‌اند.</p> <p>گفت : آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند ، اما لگد کم خورده‌است. »</p> <table border="1" data-bbox="220 1258 1420 1854"> <thead> <tr> <th colspan="2">توضیح</th> <th>موضوع</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>.....</td> <td>نوع لحن</td> </tr> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>الف) نوع ساختمان واژه « ادب » را بنویسید.</td> <td rowspan="2">قلمرو زبانی</td> </tr> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>ب « آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند، اما لگد کم خورده‌است.» جمله ساده است یا مرکب؟</td> </tr> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>الف) تلمیح آن را بنویسد.</td> <td rowspan="3">قلمرو ادبی</td> </tr> <tr> <td>(۰/۵)</td> <td>ب (کنایه را بیابید و معنای آن را بنویسید.</td> </tr> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>پ (بین واژه‌های « آب » و « گل » و « سرشته‌اند » آرایه ..... وجود دارد.</td> </tr> <tr> <td>(۰/۲۵)</td> <td>الف (نوع حکایت چیست ؟</td> <td rowspan="2">قلمرو فکری</td> </tr> <tr> <td>(۰/۵)</td> <td>ب) مفهوم حکایت را بنویسید.</td> </tr> <tr> <td>(۰/۵)</td> <td>.....</td> <td>نتیجه‌گیری</td> </tr> </tbody> </table>	توضیح		موضوع	(۰/۲۵)	.....	نوع لحن	(۰/۲۵)	الف) نوع ساختمان واژه « ادب » را بنویسید.	قلمرو زبانی	(۰/۲۵)	ب « آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند، اما لگد کم خورده‌است.» جمله ساده است یا مرکب؟	(۰/۲۵)	الف) تلمیح آن را بنویسد.	قلمرو ادبی	(۰/۵)	ب (کنایه را بیابید و معنای آن را بنویسید.	(۰/۲۵)	پ (بین واژه‌های « آب » و « گل » و « سرشته‌اند » آرایه ..... وجود دارد.	(۰/۲۵)	الف (نوع حکایت چیست ؟	قلمرو فکری	(۰/۵)	ب) مفهوم حکایت را بنویسید.	(۰/۵)	.....	نتیجه‌گیری	۹
توضیح		موضوع																										
(۰/۲۵)	.....	نوع لحن																										
(۰/۲۵)	الف) نوع ساختمان واژه « ادب » را بنویسید.	قلمرو زبانی																										
(۰/۲۵)	ب « آب و گل تو را نیکو سرشته‌اند، اما لگد کم خورده‌است.» جمله ساده است یا مرکب؟																											
(۰/۲۵)	الف) تلمیح آن را بنویسد.	قلمرو ادبی																										
(۰/۵)	ب (کنایه را بیابید و معنای آن را بنویسید.																											
(۰/۲۵)	پ (بین واژه‌های « آب » و « گل » و « سرشته‌اند » آرایه ..... وجود دارد.																											
(۰/۲۵)	الف (نوع حکایت چیست ؟	قلمرو فکری																										
(۰/۵)	ب) مفهوم حکایت را بنویسید.																											
(۰/۵)	.....	نتیجه‌گیری																										
ادامه پرسش‌ها در صفحه سوم																												

۱	<p>هر یک از شعرهای ستون « الف » به کدام مورد در ستون « ب » مربوط می شود (در ستون « ب » یک مورد اضافی است.)</p> <table border="1" data-bbox="215 280 1422 622"> <thead> <tr> <th data-bbox="215 280 406 369">ب</th> <th data-bbox="406 280 1422 369">الف</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="215 369 406 622"> بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط </td> <td data-bbox="406 369 1422 622"> الف (بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ چون آب و چون آتش است ب (روی میپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ (زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت (برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید </td> </tr> </tbody> </table>	ب	الف	بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط	الف (بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ چون آب و چون آتش است ب (روی میپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ (زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت (برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید	۱۰
ب	الف					
بزمی اندوهبار حماسی تعلیمی شادی و نشاط	الف (بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ چون آب و چون آتش است ب (روی میپوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم پ (زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم ت (برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید					
۱	<p>موارد زیر را با استفاده از معلومات خود کامل نمایید:</p> <p>الف (واج آرایبی تکرار یک ..... در سخن است ؛ به گونه‌ای که بر موسیقی و تأثیر آن بیفزاید.</p> <p>ب (آنچه در تکرار اهمیت دارد ، جنبهٔ موسیقایی و آوایی سخن است نه ..... آن.</p> <p>پ (عواملی که موسیقی لفظی را پدید می آورند..... می خوانیم.</p> <p>ت (اگر کلمه یا عبارتی بیش از یک بار در یک بیت استفاده شود ، آرایهٔ ..... به وجود می آید.</p>	۱۱				
۱/۵	<p>در بیت‌ها و عبارتهای زیر ، واج آرایبی و واژه آرایبی را بیابید:</p> <p>الف (گوشه گرفتیم ز خلق و فایده‌ای نیست / گوشهٔ چشمت بلای گوشه‌نشین است</p> <p>ب (خوابِ نوشین بامدادِ رحیل / باز دارد پیاده را ز سبیل</p> <p>پ) خیزید و خز آید که هنگام خزان است / باد خنک از جانب خوارزم وزان است</p> <p>ت) بی عمر زنده‌ام من و این بس عجب مدار / روز فراق را که نهد در شمار عمر</p> <p>ث (دل نیست چو کبوتر که چو برخاست نشیند / از گوشهٔ بامی که پریدیم پریدیم</p> <p>ج (سر ارادت ما و آستان حضرت دوست / که هر چه بر سر ما می رود ، ارادت اوست</p>	۱۲				
۰/۵	<p>کدام تساوی از نظر حس و حال فضای شعری و عاطفی درست است ؟</p> <p>الف) گو بهار دل و جان باش و خزان باش ، ار نه / همچو سرمستان به بستان ، پای کوب و دست زن = بار حماسی</p> <p>ب (این مطرب از کجاست که برگفت نام دوست / تا جان و جامه بذل کنم بر پیام دوست = حالت شادی و نشاط</p> <p>پ (معشوقه به سامان شد تا باد چنین بادا / کفرش همه ایمان شد تا باد چنین بادا = مضمون پند و اندرز دارد.</p>	۱۳				
۰/۵	<p>« گروه زبان‌های ایرانی » را تعریف نمایید.</p>	۱۴				
۰/۵	<p>هر یک از توصیف‌های زیر ، دربارهٔ کدام یک از تقسیمات زبان‌های ایرانی است ؟</p> <p>الف (این زبان به دو گروه زبان‌های « پارتی » و « پهلوی » تقسیم می‌شوند.</p> <p>ب (پس از ورود اسلام به ایران ، زبان فارسی تحوّل تازه‌ای را پشت سر گذاشت.</p>	۱۵				
ادامهٔ پرسش‌ها در صفحهٔ چهارم						

۱/۵	<p>۱۶ درست یا نادرست بودن هر یک از موارد زیر را تعیین نمایید:</p> <p>الف (زبان ایرانیان پیش از اسلام که ریشه و مادر زبان امروز ایران است، « پارسی » نامیده می‌شد.</p> <p>ب (فارسی باستان در دوره هخامنشیان ، رایج بود.</p> <p>پ (زبان پهلوی ، زبان رسمی دوران سامانی بود.</p> <p>ت (قرن سوم مهم‌ترین دوره تمدن اسلامی ایران بوده است.</p> <p>ث (در زمان سامانیان ، بخارا عمده‌ترین مرکز فرهنگی به‌شمار می‌آمد.</p> <p>ج (حماسه ملی ایران و شعر حماسی با فردوسی به اوج رسید.</p>	۱۶
۰/۵	<p>۱۷ متن زیر ، درباره کدام کتاب است ؟</p> <p>« این کتاب ، حدود سال ۳۴۶ قمری به دست عده‌ای از دانشوران خراسان ، نوشته شد و موضوع آن تاریخ گذشته ایران بود. »</p> <p>الف (ترجمه تفسیر طبری</p> <p>ب (شاهنامه ابومنصوری</p> <p>پ (تاریخ بلعمی</p> <p>ت (هزار و یک شب</p>	۱۷
<p>دوستان خوبم ! هرگز سه قدرتی را که همیشه در دسترس هستند، فراموش نکن : عشق ، بخشش و دعا!</p> <p>جمع نمره ۲۰</p>		

به نام خداوند جان و خرد

<p>راهنمای تصحیح درس علوم و فنون ادبی (۱) دبیرستان جمهوری اسلامی منطقه ۱۹ شهر تهران پایه: دهم آذر ۱۳۹۷</p> <p>تنظیم از مریم افشار طهرانی دبیر ادبیات و زبان فارسی منطقه نوزده شهر تهران</p>		
۱- الف (نادرست (۰/۲۵)	ب (نادرست (۰/۲۵)	پ (درست (۰/۲۵)
ت (درست (۰/۲۵)	ث (نادرست (۰/۲۵)	ت (نادرست (۰/۲۵)
۲- الف (زبانی (۰/۲۵)	ب (فکری (۰/۲۵)	پ (ادبی (۰/۲۵)
ت (زبانی (۰/۲۵)	ث (طبیعت (۰/۲۵)	ج (لحن (۰/۲۵)
<p>۳- زبان شعر ساده است. -جمله‌ها کوتاه و کامل است. - کمی واژگان غیر فارسی (لغات عربی و بیگانه کم تر به کاررفته است). - صیاد: واژه غیر فارسی - کاربرد دستور تاریخی: نمی یارست / کم انگاشت - ترکیب سازی: حيله سازی (شاعر این ترکیب را ساخته و از پیش وجود نداشته است.) - ساختمان کلمات: دل، بازی، کار و کنون: ساده (سه مورد و هر کدام ۰/۵)</p>		
<p>۴- مراعات نظیر: دانه و آسیا - تشخیص: جور فلک - تشخیص: تحمل دانه - مثل: دانه چون در آسیا افتد تحمل بایش - کنایه: بر آبی رو سفید - مراعات نظیر: قطره، آب، ابر و دریا - تشخیص نظر داشتن قطره آب (سه مورد و هر کدام ۰/۵)</p>		
<p>۵- تشبیه: دخل به آب (۰/۲۵) / عیش به آسیاب (۰/۲۵) - تضاد: خرج و دخل (۰/۲۵) تعلیمی (اندرزی) (۰/۲۵)</p>		
<p>۶- در مصراع اول و دوم بیت اول و مصراع دوم بیت دوم «کنایه» به کاررفته است. (۰/۵)</p>		
<p>۷- الف (تشبیه دنیا به چاه پرآفت: ادبی (۰/۲۵) ب (جمع کلمه « موش » با نشانه « ان »: زبانی (۰/۲۵) پ (به کارگیری « شهد » در معنی « عسل »: زبانی (۰/۲۵) ت (کاربرد کهن واژه « شاخ »: زبانی (۰/۲۵) ث (شبکه معنایی میان « شهد » و « شیرینی »: زبانی (۰/۲۵) ج (با خواندن آخر حکایت درمی یابیم که نویسنده نسبت به خوشی های زودگذر، نگرش منفی دارد: فکری (۰/۲۵)</p>		
<p>ادامه راهنمای تصحیح در صفحه دوم</p>		

۸- الف (بی اعتباری امور دنیوی ، ناپایداری آن و تحت تأثیر آن قرارنگرفتن (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم) (۰/۵)

ب (سود و زیان (۰/۲۵) / شاد و غمگین (۰/۲۵)

۹-

موضوع		توضیح
(۰/۲۵)	نوع لحن	روایی - داستانی
(۰/۲۵)	قلمرو زبانی	الف (ساده
(۰/۲۵)		ب (مرکب
(۰/۲۵)	قلمرو ادبی	الف (اشاره به خلقت حضرت آدم
(۰/۵)		ب (لگد کم خورده است : تربیت نشده است
(۰/۲۵)		پ (مراعات نظیر
(۰/۲۵)	قلمرو فکری	الف (تعلیمی و اندرزگونه
(۰/۵)		ب (هیچ انسانی بی ادب خلق نشده است اما نحوه تربیت آن ها متفاوت است. (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم)
(۰/۵)	نتیجه گیری	توجه به ادب و سرلوحه قراردادن آن در تمامی امور . (یا هر پاسخی نظیر این مفهوم)

۱۰-

الف (بُود رستمش نام و بس سرکش است / گه جنگ جون آب و چون آتش است : حماسی (۰/۲۵)

ب (روی میوشان که بهشتی بُود / هر که ببیند چو تو حور ای صنم : شادی و نشاط (۰/۲۵)

پ (زین درد ، خون گریست سپهر و ستاره هم / خون گشت ، قلب لعل و دل سنگ خاره هم : اندوهبار (۰/۲۵)

ت (برگزین از کارها پاکیزگی و خوی نیک / کز همه دنیا گزین خلق دنیا این گزید : تعلیمی (۰/۲۵)

۱۱- الف (واج (۰/۲۵)

ب (شکل نوشتاری (۰/۲۵)

پ (بدیع لفظی (۰/۲۵)

ت (تکرار (۰/۲۵)

۱۲- الف (واژه آرایبی (تکرار) « گوشه » (۰/۲۵)

ب (واج آرایبی مصوت کوتاه « - » (۰/۲۵)

پ (واج آرایبی « ا » ، « خ » ، « ز » (۰/۲۵)

ت (واژه آرایبی (تکرار) « عمر » (۰/۲۵)

ث (واژه آرایبی (تکرار) « عمر » (۰/۲۵)

ج (واج آرایبی « س » (۰/۲۵)

ادامه راهنمای تصحیح در صفحه سوم

۱۳- ب) این مطرب از کجاست که برگفت نام دوست / تا جان و جامه بذل کنم بر پیام دوست = حالت شادی و نشاط (۰/۵)		
۱۴- یعنی زبان‌هایی که در ایران و مناطق همجوار آن، از قدیم‌ترین روزگاران متداول بوده‌است، ویژگی‌های مشترکی دارند. (۰/۵)		
۱۵- الف) فارسی «میانه» (۰/۲۵)		
ب) فارسی «نو» یا «دری» (۰/۲۵)		
۱۶- الف) درست (۰/۲۵)	ب) درست (۰/۲۵)	پ) نادرست (۰/۲۵)
ت) نادرست (۰/۲۵)	ث) درست (۰/۲۵)	ج) درست (۰/۲۵)
۱۷- گزینه ب) شاهنامه ابومنصوری (۰/۵)		
پیوسته شار و کامیاب بمانید.		